

INTEGRACJA KLASY, POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI

Piotr Plichta

Jak podkreślaliśmy w przedstawionym modelu, działania związane z integracją klasy i budowaniem poczucia przynależności powinny być realizowane zgodnie ze wspólną filozofią i rozumieniem problemu, które zakładają:

- większą troskę o tworzenie i wzmacnianie poczucia przynależności do klasy/szkoły jako kluczowego czynnika wpływającego na odczuwaną jakość życia szkolnego;
- podejście nastawione na kształtowanie dobrych relacji – zarówno rówieśniczych, jak i nauczycielsko-uczniowskich (okazywanie sobie szacunku jako jedna z kluczowych zasad życia szkolnego);
- zapobieganie pojawianiu się i utrwalaniu przejawów wykluczania – działania integrujące grupę klasową (szczególnie na etapie jej tworzenia się);
- wdrażanie całościowego podejścia (whole-school approach) w sprawach wychowawczych;
- współpracę wszystkich osób mających kontakt z młodymi ludźmi w szkole (nie tylko personelu pedagogicznego) – przyglądanie się relacjom rówieśniczym, zauważanie negatywnych zachowań, ale także braku pozytywnych przejawów wspólnoty (np. pomagania sobie, zainteresowania innymi osobami, rozmawiania, wspólnej zabawy);
- włączanie rodziców w działania na rzecz integrowania się klas i tworzenia poczucia przynależności;
- częstsze stosowania rozwiązań dydaktycznych i wychowawczych opartych na współdziałaniu (kosztem zmniejszenia liczby działań opartych na rywalizacji);
- koncentrację na rozwoju wychowawczych kompetencji nauczycielskich, w tym pozwalających na integrację klasy;

STRATEGIE

- zwiększoną wrażliwość i uważność na sytuację dzieci z obszaru podwyższonego ryzyka (zaburzeń rozwojowych, niskiego statusu społeczno-ekonomicznego etc);
- regularne monitorowanie klimatu społecznego, w tym ocenę relacji;
- pierwszeństwo działań regularnych nad akcyjnymi; krytyczne podejście do rozwiązań integrujących klasę i do pracy zespołowej;
- troskę o tworzenie włączającego środowiska przy okazji codziennych interakcji;
- uwzględnianie w pracy z młodymi ludźmi zarówno działań ukierunkowanych na grupę, jak i na zindywidualizowane wsparcie;
- wykorzystywanie okazji do wdrażania uczniów i uczennic w działania na rzecz osób potrzebujących;
- wzmacnianie działań proaktywnych personelu (ukierunkowanych na zapobieganie problemom); ograniczanie dysproporcji między działaniami zapobiegawczymi i interwencyjnymi.

Realizacja takiej filozofii działania w obszarze integrowania klasy i budowania poczucia przynależności obejmuje następującą listę rozwiązań, które powinny być wprowadzane jako elementy omówionej wyżej spójnej strategii szkoły:

- Sformułowanie i upowszechnianie jasnego przesłania wyrażającego troskę o poczucie bezpieczeństwa, przynależności i relacje międzyludzkie w placówce. Przesłanie powinno podkreślać priorytetowy charakter relacji i być czytelne dla wszystkich uczestniczek i uczestników życia szkolnego.
- Umieszczenie takich zapisów w oficjalnych dokumentach (np. programie wychowawczym i profilaktycznym) wraz z opisem działań, które służą tworzeniu zdrowego, włączającego środowiska szkolnego.

STRATEGIE

- Poznawanie funkcjonowania grupy klasowej oraz jej poszczególnych członków i członkiń (np. ich potrzeb, relacji z innymi, zainteresowań i mocnych stron). W razie potrzeby prowadzenie systematycznej obserwacji, np. w formie notatek opisujących ważne wychowawczo momenty, sytuacje związane z życiem klasy etc.
- Identyfikowanie osób izolowanych oraz tych, które mają silną pozycję i mogą być wsparciem (np. pomagać słabszym).
- Bieżące omawianie w zespole pojawiających się konfliktów i problemów w relacjach między uczniami i uczennicami (ale także między nimi a innymi osobami w szkole). Takie działania nie muszą być sformalizowane. Należy włączać do nich również osoby niebędące nauczycielami i nauczycielkami.
- Bieżące informowanie rodziców o życiu klasowym, np. w formie prezentacji na zebraniach. Zachęcanie i tworzenie okazji do zaangażowania na rzecz życia klasowego i szkolnego.
- Tworzenie klasowych rytuałów i zwyczajów, troszczenie się o pozytywną atmosferę uczenia się, rozbudzenie ciekawości młodych osób (np. poprzez motywujące początki lekcji).
- Włączanie się nauczycieli i nauczycielek w działania, w których nie tylko przydzielają zadania do realizacji, ale sami są członkami i członkiniami zespołu.
- Zapewnienie nauczycielom i nauczycielkom dobrej jakości szkoleń na temat rozumienia procesów grupowych, umiejętności wychowawczych, metod integrowania klasy, budowania wspólnoty klasowej i rozwiązywania konfliktów.
- Ewaluacja jakości relacji rówieśniczych w klasie/szkole, zmiany tych relacji i efektywności podejmowanych działań.
- Docenianie znaczenia, a jednocześnie krytyczne stosowanie działań powszechnie uznawanych za skuteczne (np. projektów). Dbanie o szczegóły podczas stosowania różnych metod (np. przesadzanie młodych osób, praca w zróżnicowanych grupach, przygotowanie klasy na pojawienie się nowej osoby).

STRATEGIE

- Znajomość i rozumienie różnych metod ukierunkowanych na pracę ze zróżnicowanymi grupami uczniów i uczennic (np. Universal Design for Learning – UDL). Stworzenie forum do wewnętrznej dyskusji nad skutecznością tworzenia środowiska włączającego.
- Tworzenie sytuacji, w których młodzi ludzie mogą brać częściową odpowiedzialność za dotyczące ich sprawy – podejmować decyzje, organizować wydarzenia itp.
- Wykorzystywanie sytuacji, w których młode osoby mogą zadbać o rówieśniczki i rówieśników (a także o innych ludzi) znajdujących się w trudniejszym położeniu.
- Otwartość personelu na zgłaszane przez uczniów i uczennice (a także inne osoby) problemy. Angażowanie się w ich wyjaśnianie i pomoc w ich rozwiązywaniu. Potrzebna jest także aktywność, która ma na celu rozpoznawanie potrzeb i trudności młodych osób (np. wyrażanie zainteresowania, wrażliwe dopytywanie o sytuację i jej szczegóły, tworzenie bezpiecznej atmosfery sprzyjającej otwartości).
- Prowadzenie działań profilaktycznych i wychowawczych nastawionych na uczenie konkretnych umiejętności oraz budzenie pogłębionej refleksji (praktyka pokazuje, że często używa się „przegadane-go” modelu informacyjno-podawczego).
- Poszerzanie oferty edukacyjnej – zarówno o działania dotyczące indywidualnego wsparcia (np. tutoring), jak i kooperatywnego uczenia się (np. metoda klasy układanki).

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0).

Projekt Szkoła Dobrostanu korzysta z dofinansowania o wartości 127 000 euro otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy EOG. Celem projektu jest stworzenie innowacji pedagogicznej, która podniesie świadomość roli szkoły we wzmacnianiu zdrowia psychicznego uczniów.

Projekt współfinansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności.

Lider programu:

Partner:

Finansowanie:

